I. RÁKÓCZY GYÖRGY GAZDASÁGI RENDELETEI.

I.

Georgius Rákóczy etc Gratiam nostram etc.

Tudván azt, hogy mivel ennyi sok gondaink között is nem kisebb, sem utolsóbb gondviselés kivántatik konyhánk tartására is és miképpen hogy egyéb szükségekre minden hazánkban levő gondviselőink által provideáltatunk ugy ebből is, hogy minden helyeken levő gondviselőink gondot viseljenek, kegyelmesen parancsoljuk, kik közül hogy hüséged is válogasson, érthessen és bizonyosan tudhassa, mindenféle élést, mennyit, mikor és hová kellessék administrálni, arról ezen kegyelmes parancsolatunkban includálván bizonyos limitatiót küldöttünk, melyben hogy hüséged fogyatkozást ne tegyen, hanem a limitatió szerént a mikorra mennyi rendeltetett, annyit és a szerint administráljon Fehérvárra udvarunknak kegyelmesen hagyjuk, parancsoljuk is serio. Azon legyen pedig hüséged hogy tiszti alatt való majorság tartásbul [1] ki is teljesedjenek, de ha valami kevés része a majorságbul ki nem teljesednek, kiváltképpen tyuk és lud, rendeljük hüséged inspectiója alá az ott környül való vidéket és jószágokat, mely helyeken, — a minthogy ennekelőtte is szokás volt, ugy ennekutána is a tyukot pro denar 5, a ludat peniglen pro denar 8. vétessen hüséged, melyről patens mandatumot küldöttem hüséged kezéhez, de meglássa igen szorgalmasan hüséged, hogy a vidékre és jószágokra az élésvitelre kibocsátandó emberi, semmi módnélkül való dolgokat ne cselekedjenek; azokat penig idejénkorán szerezze be és ugy viseljen reájok gondot, tempore administrationis készen legyenek, sőt felit mindenkor hizlalva küldje be. A vágó barmokat is penig hüséged jó idején helyben szerezze és ugy tartassa mind télben és nyárban, hogy nem csak barom számot, hanem feles font számot administrálhasson hüséged, és eltávoztassa szorgalmatosan, hogy hitvány ösztövérek ne legyenek. Igy a barmoknak administratiója.

[1]) Lásd Rákóczy György konyhai rendtartásának egy részét „Történelmi Tár“ 1882. évfolyam 395—396. ll.

A meddő teheneket penig ugy fejesse meg hüséged, hogy mindenkoron az administrálásban a meddő tehén számának fele borjus legyen; de minthogy mind bornyu, mind anyja meg ne hitvánkozzék, azokat ne fejesse, hanem szabadon hagyja. Mivel penig magával is találkozunk néha, hogy oda Kővárra megyünk és ott mulatunk, in tali casu azért, mikor oda megyünk, azon limitált élésen kivül parancsoljuk, hogy konyhánk szükségirül a harmadnapig, elmulván pedig, azután ezen élésből is erogalhat a szerént, a mint konyhánk limitálása van, és ha onnét elmegyünk, praefectusunkat mindjárást tudósitsa, mi költ el ott létünkben, hogy igy tudhasson mássunnat providealni helyette. — Secus non facturus. Datum in civitate nostra Beszterczeiensi die 12 novembris anno 1633. G. Rákoczy.

Kivül czim: Egregio Jonae Vajda, bonorum arcis nostrae Kővári-ensis provisori et fideli nobis dilecto.

Másolatban a Teleki levéltárban Marosvásárhelyt 1513. sz. Ujrendezés.

II.

Georgius Rákoczy, Dei gratia Princeps Transilvaniae etc. Fidelibus nostris et Salutem etc. gratiam nostram.

Konyhánk szükségére deési halászinknak kelletvén a Maros vizén halászniok, ugy adatik értésünkre, igen nagy fogyatkozással és hátramaradással vannak a halászatban a miatt, hogy a Maros mellett lakó magyar s oláh parasztság nem annyira földes urok számára, mint magoknak, hálókkal, horgokkal s egyébképpen is halászván, a halakat vesztegetik, elhordják, s pénzen s egyeben is eladják. Annakokáért hüségteknek hagyjuk és parancsoljuk serio ez kgls parancsolatunkat vévén a Maros vizét attól fogva a mint az Aranyos beleszakad alá Fejérvárig tiltsa meg tizenkét forint birság alatt, hogy semmiféle halászok magok számára se hálóval se horoggal se egyébképpen ne halászszanak. A kit penig efféléket, kiváltképpen magyar-csesztvei halászokat (két közhálóval való halászaton kivül) rajtakaphatnak: hajójokat, hálójokat elvevén tőlük, tizenkét forint birsággal is megbüntesse hüségtek, s egyéb arra hagyott szolgáink s gondviselőink is.

Presentibus perlectis, exhibitis, restitutis. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die Octava Mensis Mai. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quadragesimo Primo.

G. Rákoczy mp. (p. h.)

Joannes Szalárdi Vice Secretar.

Eredetije a Teleki levéltárban Marosvásárhelyt 1518. Ujrendezés.

III.

Georgius Rákoczy etc Egregie Fidelis etc. Salutem et gratiam etc.

25 Praesentis Gyaluból nekünk irt hüséged levelét vévén, irását megértettük. Veres István az ottvaló nemesség dolgát mint igazitotta el, hüséged in rei veritate irja meg.

Szegény Komáromi Mártonnak, Isten irgalmazzon, minden örökségét hivséged foglalja a várhoz.

A gazdasszonynak küldött extractusodat csak csudálkozva olvassuk, hogy mindenféle juh annyira elfogyott, mert azt irod, a morvai juh fejős nro 90, holott az előtt 500 volt; meddőt semmit sem irsz; lapos farkut 31. Feketét erdélyit 255. Fehért erdélyit 275 s igy a többi is annyira leszállott, hogy 1409, holott azelőtt in universum ötezer volt.

Mind megfogasd a pásztorokat, mert Isten bizonyságunk, magadat veretünk vasba. Ki hínné ezt a nagy hatalmas lopást, hogy mind a dög vonta volna el. Secus non facturus. Datum in possessione Frata die 26. Maj. 1648.

G. Rákóczy mp.

Külczim: Egregio Stephano Fábian, bonorum arcis nostra Gyaluiens Provisori etc fideli nobis dilecto.

Későbbi irással kivül rájegyezve: A döggel megholt juhokról.

Eredetije a Teleki levéltárban Marosvásárhelyt 1527. Ujrendezés.

Közli: Koncz József.